

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБІНСЬКОГО**

Факультет іноземних мов

Кафедра германської і слов'янської філології та зарубіжної літератури

ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему: **ФРАЗЕОЛОГІЧНА ОБ'ЄКТИВАЦІЯ КОНЦЕПТУ RAUM /
ПРОСТІР У СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ МОВІ**

Студента 2 курсу групи 2МФНАЗ

Освітньої програми Філологія. Германські мови і літератури (переклад включно (німецька, англійська))

Спеціальності 035.043 Філологія Германські мови і літератури (переклад включно)

Галузі знань 03 Гуманітарні науки

Ступеня вищої освіти магістра

Зелінського Віталія Дмитровича

Науковий керівник: Петров О. О., кандидат
філологічних наук, доцент

Розширена шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Голова комісії:	_____	_____
	(підпис)	(прізвище та ініціали)
Члени комісії:	_____	_____
	(підпис)	(прізвище та ініціали)
	_____	_____
	(підпис)	(прізвище та ініціали)
	_____	_____
	(підпис)	(прізвище та ініціали)

м. Вінниця – 2019 рік

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	3
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНОЇ ОБ'ЄКТИВАЦІЇ КОНЦЕПТУ ПРОСТІР У СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ МОВІ.....	8
1.1 Сутність поняття «концепт» і підходи до його вивчення.....	8
1.1.1 Лінгвокогнітивний підхід.....	9
1.1.2 Психолінгвістичний підхід.....	14
1.1.3 Лінгвокультурологічний підхід.....	16
1.2 Структура концепту в рамках когнітивної лінгвістики.....	20
1.3 Типологія концептів як одиниць когнітивної лінгвістики.....	23
1.4 Фразеологічні одиниці як мовні засоби об'єктивації концепту ПРОСТІР.....	26
1.5 Методика дослідження фразеологічної об'єктивації концепту ПРОСТІР.....	30
Висновки до розділу 1.....	38
РОЗДІЛ 2. НОМІНАТИВНЕ ПОЛЕ КОНЦЕПТУ ПРОСТІР ЯК МОВНИЙ ЗАСІБ ЙОГО ФРАЗЕОЛОГІЧНОЇ ОБ'ЄКТИВАЦІЇ.....	40
2.1 Ядро номінативного поля концепту ПРОСТІР.....	40
2.2 Ближня периферія номінативного поля концепту ПРОСТІР.....	55
2.2.1. Фразеологічні одиниці із топонімічним компонентом, утворені на основі переосмислення вільних словосполучень і речень.....	55
2.2.2. Фразеологічні одиниці із топонімічним компонентом, утворені на базі крилатих висловів.....	61
2.2.3. Фразеологізми з топонімічним компонентом, утворені фонетичним шляхом.....	66
2.3. Дальня периферія номінативного поля концепту ПРОСТІР.....	69
Висновки до розділу 2.....	71
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	73
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	75
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ СЛОВНИКІВ І ДОВІДНИКІВ.....	86

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агаркова Н. Э. Концепт ДЕНЬГИ как фрагмент английской языковой картины мира (на материале американского варианта английского языка): Дис. ... канд. филол. наук: спец. 10.02.04. Иркутск, 2001. 171 с.
2. Адонина Л. В. Методика концептуального анализа (на примере концепта ЖЕНЩИНА). *Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского*. 2007. №1. С. 272-282.
3. Артюнова Н. Д. Язык и мир человека. Москва, 1999. 896 с.
4. Багринцева Н. В. Некоторые проблемы межкультурной коммуникации. *Язык и образование*. Курск, 2000. С. 135-140.
5. Байрамова Л. К. Введение в контрастивную лингвистику. Казань, 2004. 116 с.
6. Белянин В. П. Психолингвистика. Москва, 2003. 232 с.
7. Білоноженко В. М., Гнатюк І. С. Функціонування та лексикографічна розробка українських фразеологізмів. Київ, 1989. 156 с.
8. Богатырев П. Т. Формула невозможного в славянском фольклоре. *Славянский филологический сборник*. Уфа, 1962. С. 347-363.
9. Бондаренко О. С. Про співвідношення між мовною та концептуальною картинами світу. *Філологічні науки*. Луганськ, 2003. Вип. 4. С. 37-45.
10. Бороздина И. С. Лингво-когнитивное моделирование пространственных отношений и объектов: экспериментальное исследование. Курск, 2011. 135 с.
11. Брандес М. П. Стилистика немецкого языка. Москва, 1983. 271 с.
12. Вежбицкая А. Понимание культур через посредство ключевых слов / Пер. А. Шмелева. Москва, 2001. С. 7.
13. Виноградов В. В. Основные понятия русской фразеологии как лингвистической дисциплины (1946). *Лексикология и лексикография: Избранные труды*. Москва, 1977. С. 118-139.

14. Вдовиченко Н. В. Вербалізація морально-етичних концептів в українській мовній картині світу: дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Одеса, 2015. 212 с.

15. Верещагин Е. М., Костомаров В. Г. Язык и культура. Лингвострановедение в преподавании русского языка как иностранного: Методическое руководство. Москва, 1990. 247 с.

16. Воркачев С. Г. Концепт счастья: понятийный и образный компоненты. *Известия РАН. Серия языка и литературы*. 2001. №6. С. 47-58.

17. Воркачев С. Г. Любовь как лингвокультурный концепт. Москва, 2007. 284 с.

18. Воркачев С. Г. СЧАСТЬЕ как лингвокультурный концепт. Москва, 2004. 236 с.

19. Гавриш В. І. Діахронічний аспект німецької фразеології. *Німецько-український фразеологічний словник*. Київ, 1981. С. 355-366

20. Гавриш В., Зикова Т. Розмежування первинного та вторинного процесів фразоутворення. *Вісник Української Академії державного управління при президентові України*. Київ, 1996. №3. С. 202-207.

21. Гавриш В. И. Крылатые выражения и их роль в обогащении фразеологического состава немецкого языка: дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04. Москва, 1971. 203 с.

22. Гайнанова Д. Р. Вербализация концепта «Акча» (деньги) в татарском языке: автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.02. Казань, 2013. 22 с.

23. Гак В. Г. К типологии лингвистических номинаций. *Языковая номинация (Общие вопросы)*. Москва, 1977. С. 230-293.

24. Гамзюк М. В. Емотивний компонент значення у процесі створення фразеологічних одиниць (на матеріалі німецької мови). Київ, 2000. 256 с.

25. Гамзюк М. В. Емотивність фразеологічної системи німецької мови (Досвід дослідження в синхронії та діахронії): дис. ... д-ра філол. наук: 10.02.04. Київ, 2001. 424 с.

26. Гамзюк М. В. Междометные фразеологические единицы немецкого языка (Опыт диахронического исследования): дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04. Київ, 1993. 187 с.

27. Гвоздарев Ю. А. Процессы образования фразеологических единиц в русском языке. *Проблемы русского фразообразования*. Тула, 1973. С. 44-63.

28. Гетманова А. Д. Логика. Москва, 1986. 288 с.

29. Голубовська І. О. Етнічні особливості мовних картин світу. Київ, 2004. 284 с.

30. Городецька О. В. Національно-марковані концепти в британській мовній картині світу ХХ століття: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Київ, 2003. 18 с.

31. Гришаева Л. И. Введение в теорию межкультурной коммуникации. Воронеж, 2004. 424 с.

32. Гулівець Н. О. Лінгвокультурологічний аспект реалізації концепту дозвілля (на матеріалі англійської літератури VIII–XXI століть): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Донецьк, 2010. 22 с.

33. Даниленко Л. І. Національно-культурні особливості семантики чеських фразеологізмів: автореф. ... канд. філол. наук: 10.02.03. Київ, 1997. 18 с.

34. Ефремов Л. П. Лексическое и фразеологическое калькирование. *Вопросы фразеологии. Новая серия*. 1961. Вып. 106. С. 117-124.

35. Єфименко О. Є. Концепт СТЕП в українській мові: словникова, текстова і психолінгвістична парадигма: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Харків, 2005. 19 с.

36. Жаботинська С. А. Посесивна конструкція і концептуальні трансформи. *Мова. Людина. Світ: До 70-річчя професора М. Кочергана*. Київ, 2006. С. 178-192.

37. Жайворонок В. В. Українська етнолінгвістика: Нариси. Київ, 2007. 262 с.

38. Зеленов А. Н. Вовлечение фразеологизмов в каламбурную игру. *Семантико-грамматические характеристики фразеологизмов русского языка*. С.-Петербург, 1978. С. 60-68.

39. Зеленцова М. Г. Аналіз фразеологічних номінацій концепту GROSH (на матеріалі фразеологізмів та прислів'їв української, російської і англійської мов). *Лінгвістичні дослідження зб. наук. праць*. 2011. Вип. 32. С. 61-68.

40. Зинченко В. Г. Межкультурная коммуникация. Системный подход. Н. Новгород, 2003. 192 с.

41. Зусман В. Г. Концепт в культурологическом аспекте. *Межкультурная коммуникация: Учебное пособие*. Н. Новгород, 2001. С. 38-53.

42. Иващенко В. Л. Концептуальна репрезентація фрагментів знання в науково-мистецькій картині світу (на матеріалі української мистецтвознавчої термінології). Київ, 2006. 328 с.

43. Иващенко В. Л. Функціональна топологія концептів як одиниць культури. *Вісник Львівського ун-ту сер. філол.*. 2004. Вип. 34. С. 390-397.

44. Ивашко Л. А. Очерки русской диалектной фразеологии. С.-Петербург, 1981. 111 с.

45. Карасик В. И., Слышкин Г. Г. Лингвокультурный концепт как единица исследования. *Методологические проблемы когнитивной лингвистики*. Воронеж, 2001. С. 75-80.

46. Карасик В. И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс. Волгоград, 2002. 477 с.

47. Карпенко О. П. Топонім. *Українська мова: енциклопедія*. Київ, 2000. С. 637.

48. Клевцова В. М. Репрезентация концепта GREED в современном английском языке: дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.04. Белгород, 2009. 179 с.

49. Клименко М. П. Лингвокультурологические, когнитивные и переводоведческие аспекты тематической группы «Деньги США». Москва, 2003. 190 с.

50. Колесников Н. П. О некоторых видах каламбура. *Русский язык в школе*. 1971. №3. С. 79-81.

51. Колкер В. Г. Французские фразеологические кальки в русском языке. *Русский язык в школе*. №3. 1968. С. 78-81.
52. Компанцева Л. Ф. Концепт и концептуальный анализ: аналитическая палитра. *Концептологія: Світ. Мова. Особистість*. Луганськ, 2005. Вип. 6. С. 68-99.
53. Конверський А. Є. Логіка. Київ, 1998. 272 с.
54. Кононенко В. І. Концептологія в лінгвістичному аспекті. *Мовознавство*. 2006. №2-3. С. 111-117.
55. Кононова И. В. Структура лингвокультурного концепта: способы языковой и дискурсивной объективации. *Вестник Волгоградского государственного университета. Серия 2, Языкознание*. 2014. №5 (24). С. 32-42.
56. Корнева Л. М. Гроші у фразеологізмах: номінації та репрезентовані цінності. *Філологічні науки: зб. наук. пр.* 2015. №20. С. 86-92.
57. Костюк Г. С. Психологія. Київ, 1968. 572 с.
58. Кочерган М. П. Загальне мовознавство: підручник, 3-тє видання. Київ, 2008. 464 с.
59. Кочерган М. П. Зіставне мовознавство і проблема мовних картин світу. *Мовознавство* 2004. №5-6. С. 12-22.
60. Краснобаєва-Чорна Ж. В. Концепт ЖИТТЯ в українській фраземіці: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Дніпропетровськ, 2008. 20 с.
61. Красных В. В. Свой среди чужих: миф или реальность? Москва, 2003. 375 с.
62. Кубрякова Е. С. Роль словообразования в формировании языковой картины мира. *Роль человеческого фактора в языке. Язык и картины мира*. Москва, 1988. С. 141-172.
63. Кубрякова Е. С. Части речи с когнитивной точки зрения. Москва, 1997. 253 с.
64. Кубрякова Е. С. Язык и знание: На пути получения знаний о языке: Части речи с когнитивной точки зрения. Роль языка в познании мира. Москва, 2004. 560 с.

65. Кунин А. В. Курс фразеологии современного английского языка. Москва, 1996. 381 с.
66. Кунин А. В. Пути образования фразеологических единиц (на материале английского языка). *Иностранные языки в школе*. 1971. №1. С. 8-21.
67. Лаврова О. В. Концепт журавель в українській етнокультурі. *Лінгвістика: зб. наук. пр.* 2008. №1 (13). С. 57-62.
68. Лазарович В. В. Шляхи визначення латинських фразеологічних запозичень у німецькій мові. *Иноземна філологія*. 1988. №92. С. 67-71.
69. Левицький В. В., Огуй О. Д., Кійко Ю. Є., Кійко С. В. Апроксимативні методи вивчення лексичного складу: Навчальний посібник. Чернівці, 2000. 136 с.
70. Лисенко О. М. Дери́ваційні процеси у німецькій фразеології (на матеріалі фразеологічних біблеїзмів): дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Київ, 2000. 221 с.
71. Лихачёв Д. С. Концептосфера русского языка. *Известия РАН. Серия литературы и языка*. 1993. №1. С. 3-9.
72. Майборода О. А. Українська фразеологія як джерело народознавства: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Харків, 2002. 21 с.
73. Малиновська Г. Концепт «Гроші» в українській мовній картині світу. *Українська мова*. 2010. №4. С. 75-84.
74. Мальцева Д. Г. Страноведение через фразеологизмы. Москва, 1991. 176 с.
75. Мартинюк А. П. Когнітивно-дискурсивний напрям дослідження концептів у сучасній лінгвістиці. *Проблеми романо-германської філології*. Ужгород, 2006. С. 92-107.
76. Маслова В. А. Введение в когнитивную лингвистику: учебное пособие. Москва, 2011. 296 с.
77. Маслова В. А. Когнитивная лингвистика: Учебное пособие. Красноярск, 2004. 256 с.
78. Маслова В. А. Лингвокультурология. Москва, 2001. 208 с.

79. Мацьків П. В. Концептосфера БОГ в українському мовному просторі. Дрогобич, 2007. 332 с.
80. Мацько Л. І. Лінгвокультурологічний аналіз художнього тексту. *Культура слова*. 2011. №75. С. 56-66.
81. Мізін К. І. Усталені порівняння англійської, німецької, української та російської мов в аспекті зіставної лінгвокультурології: дис. ... д-ра філол. наук: 10.02.17. Київ, 2011. 485 с.
82. Мокиенко В. М. О собственном имени в составе фразеологии. *Перспективы развития славянской ономастики*. Москва, 1980. С. 57-67.
83. Мороховский А. Н., Воробьева О. П и др. Стилистика английского языка. Київ, 1991. 272 с.
84. Назаров С.Н. Устойчивые словесные комплексы с национально-культурным компонентом содержания в современном немецком языке (Опыт синхронного описания): Дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04. Київ, 1987. 219 с.
85. Петров О. О. Метафоричне моделювання когнітивної структури концепту ЩЕДРИСТЬ у британській, німецькій, українській і російській лінгвокультурах: особливості фразеологічної об'єктивації. *Opera slavica: Slavistiké rozhledy*. 2016. S. 17-26
86. Петров О. О. Об'єктивація лінгвокультурних концептів *Щедрість* – *Скупість* у германських і слов'янських мовах: зіставний аспект: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.17. Вінниця, 2017. 286 с.
87. Петров О. О. Релевантні кореляції бінарних концептів ЩЕДРИСТЬ – СКУПІСТЬ у концептних картинах світу британців, німців, українців і росіян. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство)*. Кіровоград, 2015. Вип. 137. С. 612-617.
88. Погребная Н. А. Антонимический концепт в русском и английском языках: дис. ... канд. филол. наук: 10.02.01. Минск, 2006. 226 с.
89. Полюжин М. М. Поняття концепт та його структура. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. Мовознавство*. 2015. №4. С. 212-222.

90. Полюжин М. М. Про синкретичні теорії концепту. *Проблеми романо-германської філології*. Ужгород, 2006. С. 5-21.
91. Полюжин М. М. Про теоретичні засади когнітивного підходу до дискурсивного аналізу. *Studia Germanica et Romanica*. Донецьк, 2004. №3. С. 32-42.
92. Попова З. Д. Когнитивная лингвистика. Москва, 2007. 314 с.
93. Попова З. Д., Стернин И. А. Понятие «концепт» в лингвистических исследованиях. Воронеж, 1999. 312 с.
94. Потапчук С. С. Лінгвокогнітивний і лінгвокультурологічний підходи до вивчення концепту у сучасному мовознавстві. Актуальні проблеми сучасної філології. *Мовознавчі студії: зб. наук. пр. Рівенського держ. гум. ін-ту*. Рівне, 2007. №15. С. 104-109.
95. Приходько А. М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики. Запоріжжя, 2008. 332 с.
96. Прохоров Ю. Е. В поисках концепта. Москва, 2008. 176 с.
97. Райхштейн А. Д. Немецкие устойчивые фразы. Пособие по лексикологии немецкого языка. С.-Петербург, 1971. 183 с.
98. Райхштейн А. Д. Сопоставительный анализ немецкой и русской фразеологии. Москва, 1980. 144 с.
99. Рахилина Е. Н. Основные идеи когнитивной семантики. *Современная американская лингвистика: фундаментальные направления*. Москва, 2002. С. 370-389.
100. Рязановский Л. М. Идеографические аспекты немецкой фразеологии: Темпоральная фразеология. С.-Петербург, 1997. 200 с.
101. Самигулина Ф. Г. Концептуальная картина мира и специфика ее формирования. *Вестник Российского государственного университета им. И. Канта*. 2010. Вып. 2. С. 46-50.
102. Селіванова О. О. Нариси з української фразеології (психокогнітивний та етнокультурний аспекти). Черкаси, 2004. 275 с.
103. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Полтава, 2008. 712 с.

104. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: Термінологічна енциклопедія. Полтава, 2006. 716 с.
105. Семухина Е. А. Концепт «грех» в национальных языковых картинах мира: автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.19. Саратов, 2008. 22 с.
106. Слухай Н. В. Етноконцепти та міфологія східних слов'ян в аспекті лінгвокультурології. Київ, 2005. 167 с.
107. Слышкин Г. Г. Гендерная концептосфера современного русского анекдота. Москва, 2002. 79 с.
108. Смеречанський Р. І. Довідник з граматики німецької мови: Довідкове видання. Київ, 1989. 304 с.
109. Солодуб Ю. П. Образность фразеологизмов и фразеологическая номинация. *Фразеологическая номинация. Особенности семантики фразеологизмов*. Ростов на Дону, 1989. С. 4-12.
110. Старко В. Ф. Концепт ГРА в контексті слов'янських і германських культур (на матеріалі української, російської, англійської та німецької мов): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Київ, 2004. 20 с.
111. Степанов Ю. С. Константы: Словарь русской культуры. Опыт исследования. Москва, 1997. 838 с.
112. Стернин И. А. Концепт и значение. URL: http://sternin.adeptis.ru/articles2_rus.html#a (дата звернення 28.08.2019).
113. Стернин И. А. Методика исследования структуры концепта. *Методологические проблемы когнитивной лингвистики: научное издание*. Воронеж, 2001. С. 58-71.
114. Сусов А. А. Размышления о концептах. *Вісник Харківського нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна*. 2006. Вип. 726. С. 14-20.
115. Телия В. Н. Вторичная номинация и ее виды. *Языковая номинация. Виды наименований*. Москва, 1997. С. 129-221.
116. Телия В. Н. Русская фразеология: Семантический, прагматический, культурологический аспекты. Москва, 1996. 284 с.
117. Томахин Г. Д. Фоновые знания как основной предмет лингвострановедения. *Иностранные языки в школе*. 1980. №4. С. 84-88.

118. Учайкина Е. Н. Концептосфера БОГАТСТВО в англосаксонской картине мира: концептуализация и категоризация. Владивосток, 2005. 197 с.
119. Фірсова Ю. А. Когнітивний підхід до вивчення фразеологізмів з топонімічним компонентом. *Семантика, синтактика, прагматика мовленнєвої діяльності. Матеріали Всеукраїнської наукової конференції*. Львів, 1999. С. 96-100.
120. Фрумкина Р. М. Есть ли у современной лингвистики своя эпистемология? *Язык и наука конца 20 века*. 1995. С. 90.
121. Шелер М. Избранные произведения. Москва, 1994. 419 с.
122. Шендельс Е. И. Совместимость / несовместимость грамматических и лексических значений. *Вопросы языкознания*. 1982. №4. С. 78-82.
123. Böttger W. Wortspiele in der Literatur und im Alltag. *Sprachpflege* 33. 1984. S. 17-20.
124. Fillmore Ch. Frame semantics. *Cognitive Linguistics: Basic Readings*. Berlin, 2006. P. 373-400.
125. Langacker R. Concept, Image and Symbol: The cognitive Basis of Grammar. New York, 1991. 589 p.
126. Seiler F. Deutsche Sprichwörterkunde. München, 1922. 175 S.
127. Schwarz M. Einführung in die kognitive Linguistik. Basel, 1996. 238 S.
128. Schweickard W. Morphologie der Namen: Ableitungen auf der Basis von Eigennamen. *Namenforschung: ein internationales Buch zur Onomastik*. Berlin, 1995. S. 431-435.
129. Stepanova M. D., Černyševa I. I. Lexikologie der deutschen Gegenwartssprache. Moskau, 1986. 247 S.
130. Taylor A. Zwischen Pfingsten und Straßburg. *Studies in honor of John Albrecht Walz*. New York, 1968. P. 21-31.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ СЛОВНИКІВ І ДОВІДНИКІВ

131. Краткий словарь когнитивных терминов / сост. Кубрякова Е. С., Демьянков В. З. и др. Москва, 1996. 825 с.
132. Латинско-русский словарь / сост. И. Х. Дворецкий. Москва, 1976. 1096 с.
133. Лингвистический энциклопедический словарь / гл. ред. В. Н. Ярцева. Москва, 1990. 685 с.
134. Німецько-український фразеологічний словник / уклали В. І. Гавриць, О. П. Пророченко. Київ, 1981. Т. 1. 416 с., Т. 2. 382 с.
135. Філософський енциклопедичний словник / редкол.: В. І. Шинкарук та ін.. Київ, 2002. 743 с.
136. Философский словарь / ред. И. Т. Фролова. Москва, 2001. 719 с.
137. Borchardt-Wustmann-Schoppe. Die sprichwörtlichen Redensarten im deutschen Volksmund. *Nach Sinn und Ursprung erläutert*. Leipzig, 1955. 539 S.
138. Büchmann G. *Geflügelte Worte*. München, 1959. 320 S.
139. Duden. *Grammatik der deutschen Gegenwartssprache* / Hrsg. von der Dudenredaktion. Mannheim; Leipzig; Wien; Zürich. Bd. 4. 912 S.
140. Duden. *Redewendungen und sprichwörtliche Redensarten*. Wörterbuch der deutschen Idiomatik / Hrsg. und bearb. von Günter Drosdowski und Werner Scholze-Stubenrecht Mannheim; Leipzig; Wien; Zürich. 1992. Bd. 11. 864 S.
141. Küpper H. *Wörterbuch der deutschen Umgangssprache*. Stuttgart, 1987. 959 S.
142. Röhrich L. *Lexikon der sprichwörtlichen Redensarten*. Freiburg; Basel; Wien, 1995. 1910 S.
143. Schemann H. *Deutsche Idiomatik: Die deutschen Redewendungen im Kontext*. Stuttgart; Dresden, 1993. 1037 S.
144. Wahrig G. *Deutsches Wörterbuch* / Neu herausgegeben von Dr. Renate Wahrig-Burfeind. Gütersloh, 1997. 1420 S.

145. Wander K. F. Deutsches Sprichwörterlexikon. Leipzig, 1868. Bd. 1. 776 S., Bd. 2. 768 S., Bd. 3. 752 S., Bd. 4. 730 S., Bd. 5. 736 S., Bd. 6. 760 S.